

تحلیل کیفیت زندگی روستاهای ادغام شده در شهر (مطالعه‌ی موردی: شهر میان‌دوآب)

حسین حاتمی نژاد (استادیار جغرافیای شهری دانشگاه تهران)

ایوب منوچهری میان‌دوآب (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه تهران)

امین فرجی ملائی (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه تهران، پژوهشگر پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد

دانشگاهی تهران، نویسنده‌ی مسؤل)

Farajiamin00@yahoo.com

صامت فرهادی (دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه تهران)

چکیده

برای حل مشکلات و ارتقاء ابعاد کیفی زندگی انسان، مفهومی با عنوان "کیفیت زندگی" مطرح شده که در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است. در این مقاله، تلاش می‌شود تا کیفیت زندگی روستاهای ادغام شده در شهر میان‌دوآب طی سی سال اخیر که هنوز ساخت فضایی - کالبدی آنها از شهر قابل تشخیص است، با محلات انتخابی شهر که پنج محله از بافت قدیم و پنج محله از بافت جدید بوده، مورد مطالعه‌ی تطبیقی قرار گیرد. در واقع هدف پژوهش بیان سطوح کیفیت زندگی در روستاهای ادغام شده در شهر میان‌دوآب بر مبنای شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، کالبدی - محیطی، دسترسی به خدمات شهری، کیفیت محیط و بهداشت است. روش پژوهش مقاله‌ی حاضر، توصیفی - تحلیلی می‌باشد. ابتدا مطالعات اکتشافی به صورت کتابخانه‌ای و بازدید مقدماتی صورت گرفته و مطالعه‌ی میدانی با استفاده از پرسشنامه انجام شده است. برای تعیین حجم نمونه - ی مورد مطالعه از روش تصادفی استفاده شده است و در هر محله صد پرسشنامه توزیع شده و در پایان برای تحلیل و رتبه‌بندی محلات، روش آنتروپی و تصمیم‌گیری چند معیاره TOPSIS به کار رفته است. نتایج حاصل از پژوهش، نشان می‌دهد به جز شاخص‌های اجتماعی در سایر شاخص‌ها، روستاهای ادغام شده نسبت به محلات شهری، از سطح کیفی

بسیار پایینی برخوردار بوده و تنها در شاخص عملکردی از سطح بالاتر کیفی نسبت به محلات شهری برخورداراند. بر اساس نتایج به‌دست آمده از تکنیک TOPSIS که پنج محله‌ی اول جزو محلات شهر بودند و پنج محله‌ی پایانی نیز جزو روستاهای ادغام شده بودند، نشان دهنده‌ی اختلاف آشکاری میان کیفیت زندگی بین محلات اصلی شهر و روستاهای ادغام شده است.

کلید واژه‌ها: کیفیت زندگی، روستاهای ادغام شده، بافت قدیم، بافت جدید، مدل TOPSIS.

درآمد:

گسترش شتابان شهرنشینی طی پنجاه سال اخیر در کشور، که از انگاره‌های رایج توسعه در جهان ناشی می‌شود، شیوه‌ی سکونت و شکل‌گیری سکونتگاه‌ها را دگرگون ساخته است. بارزترین نمود این جهت‌گیری در توسعه‌ی اقتصادی - اجتماعی کشور (که از دهه‌های ابتدایی قرن خورشیدی حاضر آغاز شده است) شکاف بین کیفیت زندگی شهر و روستا می‌باشد. به این ترتیب رشد شتابان شهرنشینی طی چهار دهه‌ی اخیر، سبب شده است که ساخت فضایی - کالبدی شهرها گسترش یافته و سکونتگاه‌های روستایی پیرامون شهرها را نیز مورد تعرض قرار دهد، بنابراین هر سکونتگاه روستایی که در حاشیه و پیرامون این‌گونه مراکز شهری استقرار یافته باشد در معرض گسترش کالبدی شهر قرار گرفته و با چالشی دوسویه روبرو است:

۱. به دلیل گسترش و پیشروی کالبدی شهر، روستاهای پیرامونی در خطر استحاله و فرورفتن در بافت و کالبد شهر قرار دارند؛

۲. متأثر از تحولات اقتصادی - اجتماعی و نیروهای بیرونی، کالبد درونی روستا در معرض فروپاشی و از هم گسیختگی ساختاری - کارکردی قرار گرفته است (صرافی، ۱۳۷۹: ۲۷).

گسترش تدریجی کالبد شهر به پیرامون و دست‌اندازی شهر به اراضی روستاهای اطراف، محدودیت‌ها و زیان‌های کالبدی اقتصادی، اجتماعی و محیطی خاص خود را نیز تحمیل می‌نماید، از یکسو کیفیت و ساختار معیشت روستا تحت تأثیر همجواری با شهر به تدریج تغییر ماهیت داده و از مکانی تولیدی با محتوایی غالباً کشاورزی به کانونی بی‌هویت و انگل

شهر تبدیل و در نتیجه ساخت اقتصادی روستا تابع فرایندهای اقتصادی شهر می‌شود، از طرفی، وجوه کیفیت اجتماعی - فرهنگی ساکنان روستاها نیز با فاصله گرفتن از تحولات و پویایی اندام‌وار درونی متأثر از جریان‌ها و تحولات اجتماعی - فرهنگی بیرونی و برآمده از شهر می‌شود که به دلیل سرعت و شدت اثرگذاری نتیجه‌ای جز دگرسویی با ساخت اجتماعی موجود در روستا را ندارد.

هدف مقاله‌ی حاضر، تبیین سطوح کیفیت زندگی در روستاهای ادغام شده در شهر میان‌دوآب، طی سی سال اخیر است که هنوز ساخت فضایی - کالبدی روستایی خود را حفظ کرده‌اند و بدین منظور شش روستای ادغام شده در شهر میان‌دوآب بر مبنای شش شاخص اقتصادی، اجتماعی، کیفیت مسکونی، کیفیت بهداشت محیطی، زیرساخت‌ها و کیفیت حمل‌ونقل عمومی (شکل ۱) مورد بررسی قرار گرفته و برای روشن شدن مسأله، با ده محله‌ی شهر که به صورت تصادفی پنج محله از بافت قدیم و پنج محله از بافت جدید را انتخاب و با روستاهای ادغام شده مقایسه کرده و در نهایت روستاها و محلات را به صورت جداگانه و کلی رتبه‌بندی کردیم. در این راستا، زیر شاخص‌هایی چون کیفیت روابط همسایگی، کیفیت امنیت اجتماعی، کیفیت مشارکت، کیفیت رضایت‌مندی، درصد باسوادان، قیمت زمین، درآمد خانوار، شغل سرپرست خانوار (درصد)، وضعیت تردد ساکنان، کیفیت ابنیه (درصد)، وضعیت مالکیت (درصد)، وضعیت دسترسی به فضای سبز، کیفیت واحد مسکونی از نظر شهروندان، دسترسی به خدمات شهری (مدرسه، درمانگاه، نیازهای روزمره)، امکانات فرهنگی، دسترسی سواره به واحد مسکونی و کیفیت خیابان‌ها و کوچه‌ها مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته است.

در واقع تحقیق حاضر به دنبال پاسخ به این سوال است:

آیا بین روستاهای ادغام شده در سال‌های اخیر و محله‌های شهر میان‌دوآب (قدیم و جدید) از لحاظ کیفیت زندگی تفاوتی وجود دارد؟ اگر وجود دارد، در کدام شاخص‌های کیفیت زندگی تفاوت بیشتری وجود داشته، همچنین کدام محلات از لحاظ کیفیت زندگی در سطح بالایی قرار دارند و دلایل این تفاوت چه عواملی بوده است؟

شکل شماره ۱. شاخص‌های کیفیت زندگی در روستاهای ادغام شده در شهر

منبع: نگارندگان

مبانی نظری تحقیق

واژه‌ی کیفیت زندگی، بیشتر با محیط طبیعی و شرایط خارجی زندگی افراد از قبیل آلودگی، کیفیت مسکن، جنبه‌های زیباشناختی، تراکم ترافیک، شیوع جرم و مانند اینها در ارتباط است. این متغیرها، تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر سطح ارضای افراد از زندگیشان دارند، اما آنها فقط جنبه‌ی محدودی از مجموع رضایت‌هایی که ممکن است در فرایند زندگی ارزشمند باشد را در بر می‌گیرند. سؤال اصلی این است که آیا این متغیرها می‌توانند بخش مهمی از رفاه افراد را تشکیل دهند و یا این‌که، آنها به وسیله‌ی عواملی همچون حس دسترسی، دوست داشتن و علاقه، حس انتخاب و ... قابل بیان و ارائه هستند (Wang et al, ۲۰۱۰). گرچه اجماع نظر کمی در مورد تعریف کیفیت زندگی وجود دارد، اما تعریفی ساده و عملی از کیفیت زندگی این است که افراد به طور کلی از زندگی خود رضایت داشته باشند، به عبارت دیگر کیفیت زندگی معادل احساس رضایت کلی از زندگی گرفته شده است (Stover and leven, ۱۹۹۲).

این رویکرد جدید منجر به ظهور مفهومی جدید با عنوان "کیفیت زندگی" شده است. مفهوم کیفیت زندگی برای نخستین بار در سال ۱۹۶۶ در کتابی با عنوان "شاخص‌های اجتماعی" توسط ریموند بائر^۲ مورد توجه قرار گرفت (مهدیزاده و دیگران، ۱۳۸۲: ۴۶). در جدول زیر تعاریف مختلف از کیفیت زندگی آمده است:

۱- Social indicators

۲- Raymond Bauer

جدول ۱: تعاریف مختلف کیفیت زندگی

تعریف «کیفیت زندگی»	محقق
میزان رفاه افراد و گروه‌ها در شرایط اجتماعی و اقتصادی عمومی.	مولر (Moller, ۱۹۸۲)
ادراک فردی از وضعیت زندگی در متن نظام‌های فرهنگی و ارزشی جامعه و در ارتباط با اهداف، انتظارات، استانداردها، علایق و نگرانی‌های فرد.	گروه کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی (WHOQL Group, ۱۹۹۳)
به طور کلی وضعیت محیطی که مردم در آن زندگی می‌کنند، مانند آلودگی و کیفیت مسکن، و نیز برخی صفات و ویژگی‌های خود مردم مانند سلامت و دسترسی.	پسیون (pacione, ۱۹۹۵)
میزان برخورداری فرد، البته نه فقط برخورداری از چیزهایی که به دست آورده، بلکه از تمام گزینه‌هایی که فرصت انتخاب آنها را دارد. به بیان دیگر، کیفیت زندگی به آزادی برای رسیدن و نرسیدن به موفقیت و آگاهی از فرصت‌های واقعی وابسته است که فرد در مقایسه با دیگران در اختیار دارد.	مک گرگور (Mac Gregor, ۱۹۹۸)
ساختاری چند بعدی شامل قلمروهای مادی، احساسی، روانی، اجتماعی و رفتاری.	جنتز (Jance, ۲۰۰۴)
اصطلاحی که بر کیفیت کلی زندگی افراد و نه فقط بر برخی از قلمروهای زندگی دلالت می‌کند، و از این رو، اگر کیفیت زندگی به اجزای مختلف تقسیم می‌شود، باید اجزای آن در مجموع یک ساختار کلی به نام کیفیت زندگی را نمایش دهد.	هاگرتی و همکاران (Hagerty et al., ۲۰۰۱)
کیفیت زندگی گستردگی و انبساط آرزو است که از تجارب زندگی نشأت می‌گیرد.	کالمن (Kalman, ۱۹۸۴)
کیفیت زندگی مفهومی بسیار ذهنی و شخصی است که معمولاً بر پایه خوشحالی و رضایت فرد با عواملی که روی رفاه اجتماعی، روانی، جسمی و عملکرد وی تأثیر می‌گذارد.	ویستند (Winsted, ۱۹۸۵)
کیفیت زندگی شامل رضایت از زندگی در تصور خود و عوامل اجتماعی و اقتصادی است.	زان (Zan, ۱۹۹۲)
کیفیت زندگی با عنوان زندگی راحت و دسترسی به نیازهای اساسی در محیطی شهری تلقی می‌شود.	ایزر (Eiser, ۲۰۰۴)
کیفیت زندگی میزان واقعی رفاه تجربه شده به وسیله افراد و گروه‌ها تحت شرایط اجتماعی و اقتصادی عمومی است.	مولر و اسچلمبر (Schlemmer and Moller, ۱۹۸۳)

منابع: رضوانی و همکاران، ۱۳۸۷: ۵، مطالعات نگارندگان

علی‌رغم اختلاف نظرهایی که در تعریف کیفیت زندگی وجود دارد، توافقی ادراکی در میان متخصصین وجود دارد که بر مبنای آن بیشتر متخصصین کیفیت زندگی را شامل ابعاد مثبت و مفهومی چند بعدی می‌دانند و آنچه در این ادراک مسلم است، این است که تمامی کیفیت زندگی تحت دو سرفصل "شاخص‌های عینی" و "شاخص‌های ذهنی" صورت می‌گیرند (ALLEN, ۱۴: ۲۰۰۲, Vogt and Cordes). به طور کلی در حال حاضر اساس تئوریک اندکی برای ابعاد کیفیت زندگی وجود دارد که در سخنرانی‌های منعکس شده و در حوزه‌ی بهداشت و سلامت ارائه شده‌اند. با این وجود، بیشتر پژوهشگران و صاحب‌نظران این حوزه معتقدند که کیفیت زندگی همان‌گونه که شکل شماره ۲ نشان می‌دهد، دارای ابعاد فیزیکی - محیطی، اجتماعی، روان‌شناختی، محیطی و اقتصادی است.

شکل ۲: ابعاد کیفیت زندگی

منبع: فتاحی، ۱۳۸۷: ۵

پیشینه‌ی مطالعاتی تحقیق

در تمام مطالعات صورت گرفته با هر تخصص و گرایشی تنها یک هدف مورد توجه بوده و آن ساماندهی مکان زیستی برای بهزیستی بشر است، لذا برای ساماندهی فضای زیست و بهبود کیفیت زندگی شهر و پیرامون در ابعاد مختلف محیط شهر و پیرامون مطالعات گوناگونی

صورت گرفته است. می‌توان به مطالعات حمل‌ونقل و کیفیت زندگی^۱، کاربری زمین و کیفیت زندگی^۲، مطالعات اجتماعی از کیفیت زندگی^۳، مطالعات اقتصادی^۴، بهداشتی و پزشکی^۵، مطالعات محیطی^۶، مطالعات شناسایی اثرات مشارکت در گروه‌های موسیقی بر کیفیت زندگی^۷، تحلیل کیفیت زندگی، توزیع درآمد و توسعه روستایی^۸، ارزشیابی روابط بین کیفیت زندگی و متغیرهای اجتماعی - اقتصادی^۹، بررسی روابط بین کیفیت زندگی و محیط‌های مسکونی در میان خانواده‌های روستایی^{۱۰}، و انواع دیگری از مطالعات اشاره نمود که توسط متخصصین علوم مختلف انجام شده است.

تعیین محدوده‌ی منطقه‌ی مورد مطالعه

شهر میانداوآب به عنوان مرکز شهرستانی به همین نام در استان آذربایجان غربی در مختصات جغرافیایی ۳۶°۵۷ تا ۳۶°۵۹ عرض شمالی و ۴۹°۴ تا ۴۹°۸ طول شرقی و ارتفاع حدود ۱۳۰۰ متری واقع شده است (سرور، ۱۳۸۷: ۲۰). این شهر با وسعتی حدود ۱۸۰۳ هکتار، جمعیتی معادل ۱۱۴۱۵۳ تن را در خود جای داده است. جمعیت شش روستای^(۱) مورد مطالعه (رابری، قجلو، قره‌ورن، تقی‌آباد، وکیل‌کندی و بشیرکندی) به ترتیب با ۱۸۳۲، ۲۶۲۶، ۷۹۲۴، ۲۶۲۸، ۲۰۹۶، ۷۱۲ تن که در مجموع با جمعیت ۱۷۸۱۸ تن، ۱۵/۵ درصد جمعیت شهر میانداوآب را تشکیل می‌دهند. جمعیت محله‌های انتخاب شده سی و یک هزار تن بوده که در

۱- E.L. Spinney et al, ۲۰۰۹ & de Groot and Steg, ۲۰۰۶.

۲- Preuss and W. Vemuri, ۲۰۰۴ & O. Marquez and C. Smith, ۱۹۹۹.

۳- Wang et al, ۲۰۱۰ & J.Mason et al, ۲۰۱۰.

۴- Wong, ۲۰۰۱ & Whitehead et al, ۲۰۰۶.

۵- Habib et al, ۲۰۰۹ & Ryashchenko and Gukalova, ۲۰۱۰.

۶- Godefroid, ۲۰۰۱ & M.J. Geelen et al, ۲۰۰۹ & Moser, ۲۰۰۹ & S.Westaway, ۲۰۰۶.

۷- Coffman and Adamec, ۱۹۹۹.

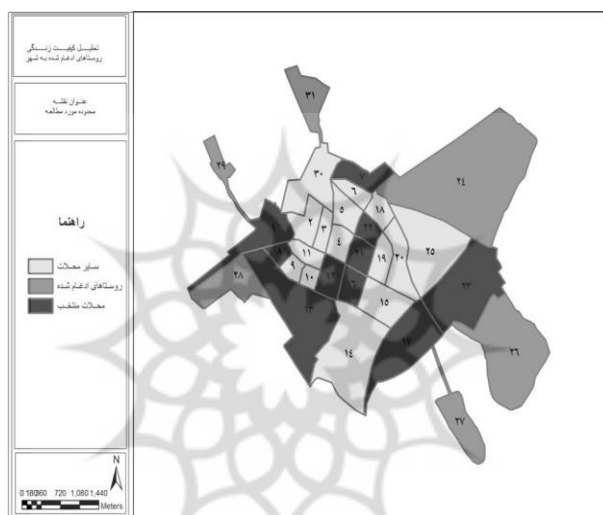
۸- Bukenya, ۲۰۰۱.

۹- Bloom and Craig, ۲۰۰۱.

۱۰- Auh, ۲۰۰۵.

مجموع منطقه‌ی مورد مطالعه، ۴۲/۱۶ درصد از کل جمعیت شهر میانداوآب را پوشش داده است. روستاهای مورد مطالعه در سال ۱۳۶۴، به استثنای روستای قجلو که در سال ۱۳۸۰ جزو شهر شده است، در سال ۱۳۶۴ زیرمجموعه‌ی حوزه‌ی خدماتی شهر میانداوآب بوده‌اند، که هنوز هم از لحاظ ساخت فضایی - کالبدی قابل تشخیص هستند.

نقشه‌ی ۱: موقعیت جغرافیای محلات مورد مطالعه در سطح شهر میانداوآب

منبع: نگارندگان

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع مطالعات توصیفی - تحلیلی بوده و برای انجام آن، ابتدا مطالعات اکتشافی به صورت کتابخانه‌ای و بازدید مقدماتی انجام شده و مطالعه‌ی میدانی با استفاده از ابزارهای تحقیق صورت گرفته است. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده شده است. جامعه‌ی آماری مورد مطالعه شش روستای ادغام شده، و ده محله‌ی انتخابی بوده است. روش نمونه‌گیری به این ترتیب بود که حجم نمونه و تعداد پرسشنامه‌ها، به طور مساوی برای هر یک از محله‌ها و روستاهای ادغام شده صد پرسشنامه پر شده که مجموع پرسشنامه‌ها هزار

و ششصد مورد بوده است. به دلیل نبود اطلاع کامل از تعداد جمعیت محلات شهری و روستاهای ادغامی به طور تصادفی برای هر یک از محلات صد پرسشنامه توزیع شده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از روش‌های تشریحی و کمی صورت گرفته است.

در مقاله‌ی حاضر، شاخص‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته که این شاخص‌ها در شش گروه دسته‌بندی شدند. به منظور مقایسه‌ی میزان برخورداری محله‌ها، برای هر یک از گزینه‌های خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم، که در پرسشنامه لحاظ شده است، وزن-هایی در نظر گرفته شده است که به ترتیب ۳، ۲، ۱، ۱- و ۲- می‌باشد. از ضرب سهم هر یک از گزینه‌ها با وزن آن گزینه و مجموع تمامی وزن‌ها برای هر یک از محله‌ها، میزان وزن نسبی هر یک از محله‌ها محاسبه شده است. در نهایت برای تعیین رتبه‌ی کیفیت زندگی محلات از الگوی آنتروپی (اصغرپور، ۱۳۸۷: ۱۹۶) و TOPSIS (همان، ۲۳۲) استفاده شده است.

روش TOPSIS در سال ۱۹۸۱ به توسط هوانگ^۱ و یون^۲ ارائه گردید. در این روش m عامل یا یا گزینه، به وسیله‌ی فرد یا گروهی از افراد تصمیم گیرنده مورد ارزشیابی قرار می‌گیرند. این تکنیک بر این مفهوم بنا شده است، که هر عامل انتخابی باید کمترین فاصله را با عامل ایده‌آل و بیشترین فاصله را با عامل ایده‌آل منفی داشته باشد، به عبارت دیگر، در این روش میزان فاصله‌ی یک عامل با عامل ایده‌آل و ایده‌آل منفی سنجیده می‌شود و این خود معیار درجه‌بندی و اولویت-بندی عوامل است (Hwang, C. L., & Yoon, K. ۱۹۸۱). هدف از این تحقیق، مقایسه‌ی کیفیت زندگی بین محلات شهر و روستاهایی که در سال‌های اخیر در بطن شهر ادغام شده اند، بوده است. مناسب ترین روش برای این مقایسه استفاده از الگوی TOPSIS بوده است. چرا که علاوه بر رتبه بندی محلات، فاصله‌ی این محلات را نسبت به ایده آل مثبت و منفی می‌سنجد. وزن محلات بر اساس امتیازهایی که محلات بر اساس داده های ذهنی (پرسشنامه) و داده های عینی (مرکز آمار و طرح

۱- Hwang

۲- Yoon

های شهری)، به دست آمده است، به عبارتی به شاخص‌ها وزن داده نشده، بلکه بر اساس داده‌های موجود با استفاده از نرمالیزه کردن، وزن نسبی بین یک و صفر کسب کردند، در واقع برای تحلیل آسانتر و ساده‌تر و مقایسه‌ی راحت‌تر محلات از الگوی TOPSIS استفاده شده است.

مراحل این روش به صورت زیر است:

الف) نرمالیزه کردن مقادیر

تبدیل ماتریس داده‌های خام موجود به یک ماتریس بی‌مقیاس شده با استفاده از فرمول:

$$R_{ij} = \frac{X_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m X_{ij}^2}}$$

$$I = \{1, \dots, m\} \quad J = \{1, \dots, n\}$$

ب) وزن‌دهی به معیارها

برای استفاده از تکنیک آنتروپی در وزن‌دهی، ابتدا مقدار نماد E را با استفاده از رابطه‌ی (۲) محاسبه می‌کنیم.

$$E \approx s\{P_1, P_2, \dots, P_n\} = -k \sum_{i=1}^n [P_i \cdot \ln P_i] \quad \text{رابطه‌ی (۲):}$$

به گونه‌ای که K یک ثابت مثبت است. پس از آن مقدار مشخص P را به ازای هر I و J با استفاده از رابطه‌ی (۳) مورد محاسبه قرار می‌دهیم:

$$p_{ij} = \frac{r_{ij}}{\sum_{i=1}^m r_{ij}}; \forall i, j \quad \text{رابطه‌ی (۳):}$$

و برای E_j مجموعه P_{ij} مطابق با رابطه‌ی (۴) داریم:

$$E_j = -k \sum_{i=1}^m [P_{ij} \cdot \ln P_{ij}]; \forall j \quad \text{رابطه‌ی (۴):}$$

به گونه‌ای که:

$$k = \frac{1}{Lnm}$$

رابطه‌ی (۵):

پس از آن درجه‌ی انحراف اطلاعات ایجاد شده که با D_j به ازای شاخص لام از رابطه‌ی

(۶) محاسبه می‌شود:

$$d_j = 1 - E_j; \forall j \quad \text{رابطه‌ی (۶):}$$

برای محاسبه‌ی اوزان W_j از شاخص‌های موجود، نهایتاً از رابطه‌ی (۷) استفاده می‌کنیم (به ازای

تمامی j ها)

رابطه‌ی (۷):

$$W_i = \frac{d_i}{\sum_{j=1}^n d_j}; \forall j$$

ایجاد ماتریس بی‌مقیاس وزین، با استفاده از ضرب نظیر به نظیر اوزان شاخص‌های حاصل

از روش آنتروپی

$$V_{mn} = W_n R_{mn}$$

$$W = \{W_1, W_2, \dots, W_n\}$$

(پ) شناسایی پاسخ‌های ایده‌آل مثبت و منفی

$$A^+ = \{(\text{Max } V_{ij} | j \in J), (\text{Min } V_{ij} | j \in J) | i = \{1, 2, 3, \dots, m\}\}, J = \{1, 2, 3, \dots, n\}$$

$$A^- = \{(\text{Min } V_{ij} | j \in J), (\text{Max } V_{ij} | j \in J) | i = \{1, 2, 3, \dots, m\}\}, J = \{1, 2, 3, \dots, n\}$$

(ت) محاسبه‌ی اندازه فاصله‌ی هر گزینه از ایده‌آل و ایده‌آل منفی

$$d_i^- = \left\{ \sum_{j=1}^n (V_{ij} - V_j^+)^2 \right\}^{0.5} \quad d_i^+ = \left\{ \sum_{j=1}^n (V_{ij} - V_j^-)^2 \right\}^{0.5}$$

(ث) محاسبه‌ی نزدیکی نسبی به راه حل ایده‌آل

$$cl_i^+ = \frac{d_i^-}{(d_i^+ + d_i^-)} \quad 0 \leq cl_i^+ \leq 1$$

جدول شماره ۲ و ۳: مقادیر نرمال شده و وزن نسبی شاخص‌ها

محلان	وزن نسبی روابط همسایگی	وزن نسبی امنیت اجتماعی	وزن نسبی مشارکت	وزن نسبی رضایت ساکنین هر محله	متوسط قیمت زمین (هزار ریال)	میانگین درآمد (ریال)	وزن نسبی دسترسی به فضای سبز	وزن نسبی واحد مسکونی از نظر شهروندان	وزن نسبی دسترسی به خدمات شهری (مدرسه، درمانگاه، مایحتاج)	وزن نسبی امکانات فرهنگی	وزن نسبی دسترسی سواره به واحد مسکونی	وزن نسبی کیفیت خیابان‌ها، کوچه‌ها	وزن نسبی کیفیت دفع فاضلاب و زباله	کیفیت تردد	کیفیت آبنی	وضع مالکیت (خصوصی)	درصد پاسوادی مرد و زن
23	200	159	252	119	300	261000	80	104	140	153	112	98	98	260	190	99.22	77.4
8	239	167	212	150	250	172000	10	124	160	148	148	110	110	219	201	98.7	82.9
12	157	5	223	123	400	365000	16	140	180	160	133	70	70	172	158	98.8	79.25
16	185	157	112	165	350	243000	96	136	178	175	175	112	112	156	202	90	87.1
21	176	110	246	167	800	329000	230	178	220	220	171	100	100	157	231	92.9	87.7
7	125	145	230	162	1400	335000	196	182	184	133	214	148	184	154	240	94	86.2
22	168	163	248	171	1620	349000	214	188	214	218	216	168	202	171	217	92	86
17	155	165	222	145	540	299000	76	156	162	162	188	116	116	219	204	93.9	82.6
13	160	98	212	134	340	248000	18	148	156	182	166	84	98	178	198	89.3	78.7
1	234	140	200	142	230	230000	16	158	152	148	180	130	140	218	222	97.9	84.4
27	250	200	198	200	80	180000	90	44	52	86	176	63	42	245	134	97.5	73
26	248	198	235	264	250	200000	112	104	130	140	162	78	54	260	160	96.6	74
28	252	188	200	245	200	180000	10	45	44	132	165	32	5	255	112	92.33	72.4
29	253	230	250	258	60	150000	10	40	22	48	174	48	14	230	88	99.2	73
31	260	220	230	260	100	180000	10	70	33	60	172	30	12	240	98	96	71
24	235	145	124	140	150	130000	12	80	25	99	145	24	10	240	56	84	69
23	200	159	252	119	300	261000	80	104	140	153	112	98	98	260	190	99.22	77.4
8	239	167	212	150	250	172000	10	124	160	148	148	110	110	219	201	98.7	82.9
12	157	5	223	123	400	365000	16	140	180	160	133	70	70	172	158	98.8	79.25
16	185	157	112	165	350	243000	96	136	178	175	175	112	112	156	202	90	87.1
21	176	110	246	167	800	329000	230	178	220	220	171	100	100	157	231	92.9	87.7
7	125	145	230	162	1400	335000	196	182	184	133	214	148	184	154	240	94	86.2
22	168	163	248	171	1620	349000	214	188	214	218	216	168	202	171	217	92	86
17	155	165	222	145	540	299000	76	156	162	162	188	116	116	219	204	93.9	82.6
13	160	98	212	134	340	248000	18	148	156	182	166	84	98	178	198	89.3	78.7
1	234	140	200	142	230	230000	16	158	152	148	180	130	140	218	222	97.9	84.4
27	250	200	198	200	80	180000	90	44	52	86	176	63	42	245	134	97.5	73
26	248	198	235	264	250	200000	112	104	130	140	162	78	54	260	160	96.6	74
28	252	188	200	245	200	180000	10	45	44	132	165	32	5	255	112	92.33	72.4
29	253	230	250	258	60	150000	10	40	22	48	174	48	14	230	88	99.2	73
31	260	220	230	260	100	180000	10	70	33	60	172	30	12	240	98	96	71
24	235	145	124	140	150	130000	12	80	25	99	145	24	10	240	56	84	69
23	200	159	252	119	300	261000	80	104	140	153	112	98	98	260	190	99.22	77.4
8	239	167	212	150	250	172000	10	124	160	148	148	110	110	219	201	98.7	82.9
12	157	5	223	123	400	365000	16	140	180	160	133	70	70	172	158	98.8	79.25
16	185	157	112	165	350	243000	96	136	178	175	175	112	112	156	202	90	87.1
21	176	110	246	167	800	329000	230	178	220	220	171	100	100	157	231	92.9	87.7
7	125	145	230	162	1400	335000	196	182	184	133	214	148	184	154	240	94	86.2
22	168	163	248	171	1620	349000	214	188	214	218	216	168	202	171	217	92	86
17	155	165	222	145	540	299000	76	156	162	162	188	116	116	219	204	93.9	82.6
13	160	98	212	134	340	248000	18	148	156	182	166	84	98	178	198	89.3	78.7
1	234	140	200	142	230	230000	16	158	152	148	180	130	140	218	222	97.9	84.4
27	250	200	198	200	80	180000	90	44	52	86	176	63	42	245	134	97.5	73
26	248	198	235	264	250	200000	112	104	130	140	162	78	54	260	160	96.6	74
28	252	188	200	245	200	180000	10	45	44	132	165	32	5	255	112	92.33	72.4
29	253	230	250	258	60	150000	10	40	22	48	174	48	14	230	88	99.2	73
31	260	220	230	260	100	180000	10	70	33	60	172	30	12	240	98	96	71
24	235	145	124	140	150	130000	12	80	25	99	145	24	10	240	56	84	69

وزن نسبی شاخص‌های مورد مطالعه در روستاهای ایلام شده

وزن نسبی شاخص‌های مورد مطالعه در روستاهای ایلام شده

جدول شماره ۴: بالاترین و پایینترین عملکرد هر شاخص در سطح محلات

شاخص	وزن نسبی روابط همسایگی	وزن نسبی امنیت اجتماعی	وزن نسبی مشارکت	وزن نسبی رضایت ساکنین هر محله	متوسط قیمت زمین (هزار ریال)	میانگین درآمد (ریال)	وزن نسبی دسترسی به فضای سبز	وزن نسبی واحد مسکونی از نظر شهروندان	وزن نسبی دسترسی به خدمات شهری (مدرسه، درمانگاه، مایحتاج)	وزن نسبی امکانات فرهنگی	وزن نسبی دسترسی سواره به واحد مسکونی	وزن نسبی کیفیت خیابان ها، کوچه ها	وزن نسبی کیفیت دفع فاضلاب و زباله	کیفیت تردد	کیفیت ابنه از نظر پژوهشگران	وضع مالکیت (خصوصی)	درصد باسوادی مرد و زن
A+	239	167	252	171	1620	365000	230	188	220	220	216	168	202	260	240	99.22	87.7
A-	125	5	112	119	230	172000	10	104	140	133	112	70	70	154	158	89.3	77.4
پالائیزین و پائینترین عملکرد هر شاخص در محلات انتخابی																	
A+	260	230	250	264	250	200000	112	104	130	140	176	78	54	260	160	99.2	74
A-	235	145	124	140	60	130000	10	40	22	48	145	24	5	230	56	84	69
پالائیزین و پائینترین عملکرد هر شاخص در محلات روستاهای ادغام شده																	
A+	260	230	252	264	1620	365000	230	188	220	220	216	168	202	260	240	99.22	87.7
A-	125	5	112	119	60	130000	10	40	22	48	112	24	5	154	56	84	69

جدول شماره ۵: وزن هر یک از شاخص ها در سطح محلات

بافت	وزن نسبی روابط همسایگی	وزن نسبی امنیت اجتماعی	وزن نسبی مشارکت	وزن نسبی رضایت ساکنین هر محله	متوسط قیمت زمین (هزار ریال)	میانگین درآمد (ریال)	وزن نسبی دسترسی به فضای سبز	وزن نسبی واحد مسکونی از نظر شهروندان	وزن نسبی دسترسی به خدمات شهری (مدرسه، درمانگاه، مایحتاج)	وزن نسبی امکانات فرهنگی	وزن نسبی دسترسی سواره به واحد مسکونی	وزن نسبی کیفیت خیابان ها، کوچه ها	وزن نسبی کیفیت دفع فاضلاب و زباله	کیفیت تردد	کیفیت ابنه	وضع مالکیت (خصوصی)	درصد باسوادی مرد و زن
محلله های مستجبه	0.018	0.106	0.019	0.007	0.256	0.023	0.411	0.015	0.010	0.013	0.018	0.030	0.049	0.016	0.006	0.001	0.001
روستاهای ادغام شده	0.0003	0.006	0.0136	0.013	0.072	0.0778	0.3265	0.0397	0.1329	0.041	0.001	0.054	0.188	0.000	0.030	0.000	0.000
کل محله ها	0.012	0.041	0.010	0.019	0.205	0.048	0.253	0.049	0.085	0.032	0.006	0.060	0.139	0.009	0.030	0.001	0.002
رویه	۸	۳	۷	۱۳	۲	۱	۱	۸	۳	۷	۱۳	۱	۲	۱۵	۹	۱۴	۱۵
رویه	۱۱	۱۲	۱۰	۱۱	۵	۴	۱	۸	۳	۷	۱۳	۱	۲	۱۵	۹	۱۴	۱۵
رویه	۱۰	۸	۱۱	۹	۲	۷	۱	۱	۴	۹	۱۳	۵	۳	۱۲	۱۰	۱۵	۱۴

یافته‌های پژوهش

در پژوهش حاضر هفده شاخص مورد مطالعه قرار گرفته که در شش گروه اجتماعی، اقتصادی، کالبدی، بهداشت، محیط‌زیست، دسترسی به خدمات و تسهیلات شهری و حمل‌ونقل شهری تقسیم شده‌اند. در شاخص‌های اقتصادی ابتدا روستاهای ادغام شده و محلات منتخب به صورت جداگانه و درون بافتی مستقل، تحلیل شده و سپس کل محلات (روستاهای ادغام شده و محلات منتخب) شهر با یکدیگر مورد مطالعه تطبیقی قرار گرفته‌اند. در نهایت نیز با استفاده از روش آنتروپی، اهمیت هر یک از شاخص‌ها را از نظر شهروندان (جدول شماره ۵) محاسبه کرده تا در برنامه‌ریزی‌های آتی به شاخص‌هایی، که در رتبه‌های بالایی از نظر اهمیت قرار می‌گیرند، توجه بیشتری شود.

اقتصادی

اولین شاخص مورد بررسی متوسط قیمت زمین می‌باشد که در شش روستای ادغام شده محله بیست و شش بالاترین عملکرد را دارد. دلیل اصلی آن تقاضای بالای زمین در روستای شماره بیست و شش به دلیل جمعیت بیشتر (هفت هزار تن) و همچنین قرار گرفتن در کنار جاده ارتباطی میان‌دوآب و شاهین‌دژ می‌باشد. در سطح محلات انتخابی شهری میان ده محله‌ی انتخابی محله بیست و دو بالاترین عملکرد و محله‌ی یک پایین‌ترین عملکرد را دارد. اختلاف بین بالاترین و پایین‌ترین عملکرد بین روستاها و محلات انتخابی با توجه به جدول شماره ۱ بسیار زیاد است. دومین شاخص در سنجش اقتصادی میانگین درآمد در سطح محلات می‌باشد، در شش روستای ادغامی، روستای شماره بیست و شش بالاترین عملکرد و روستای شماره بیست و چهار پایین‌ترین عملکرد را دارد. سومین شاخص مالکیت خصوصی است که در این شاخص تفاوت چندانی بین محلات شهری و روستایی وجود ندارد. در مجموع در این سه شاخص مقایسه‌ای بین محلات شهر و روستاهای ادغام شده، به ویژه دو شاخص اول (میانگین درآمد، متوسط قیمت زمین) اختلاف چشمگیری وجود دارد.

شاخص‌های این سنجه به ترتیب متوسط قیمت زمین، میانگین درآمد و وضع مالکیت در روستاهای ادغامی رتبه‌های ۵، ۲، ۱۴ و در شهر ۲، ۶، ۱۵ را دارند. در کل نیز ۲، ۷، ۱۷ قرار دارد، که نشان می‌دهد دو شاخص اول به ویژه در روستا درآمد و در شهر قیمت زمین از اهمیت بالایی برخوردار هستند. توجه به این شاخص‌ها در برنامه‌ریزی‌های آتی ضروری به نظر می‌رسد.

اجتماعی

در گروه اجتماعی پنج شاخص مورد مطالعه قرار گرفته است. اولین شاخص، کیفیت روابط همسایگی است. در روستاها، بین بالاترین و پایین‌ترین عملکرد تفاوت زیادی وجود ندارد و عملکرد این شاخص نسبت به محلات شهر در سطح بالایی قرار دارد. اختلاف عملکرد در سطح محلات شهر بیشتر است، که نشان دهنده‌ی روابط بالای اجتماعی در روستاها نسبت به محلات شهر است. دومین شاخص در این گروه کیفیت امنیت اجتماعی است. در این شاخص نیز کل روستاها از عملکرد بهتری برخوردارند، محلات شهر به خصوص محلات قدیمی از عملکرد پایین‌تری برخوردارند و در مجموع بالاترین عملکرد را روستاها دارند. سومین شاخص در میزان کیفیت اجتماعی مشارکت اجتماعی می‌باشد که در کل عملکرد روستاها و محلات جدید در این شاخص نزدیکتر است و اختلاف عملکرد در این شاخص پایین است. چهارمین شاخص در این گروه رضایت‌مندی ساکنان از محله می‌باشد، در این شاخص نیز عملکرد روستاها بهتر بوده و اختلاف بین بالاترین و پایین‌ترین شاخص ناچیز است. پنجمین شاخص میزان باسوادی محلات است، تنها در این شاخص اجتماعی عملکرد در محلات شهر نسبت به روستاها بهتر است که دلایل بسیاری از جمله وجود امکانات، دسترسی به امکانات، سبک زندگی بین شهر و روستا می‌تواند آن را توجیه کند. نتیجه‌ی کلی قابل ارائه در زمینه‌ی سنجه‌ی اجتماعی این است که روستاهای ادغام شده از کیفیت زندگی بالاتری نسبت به محلات شهری برخوردارند. به طور کلی این شاخص‌ها در روستاهای ادغام شده از اهمیت کمتری برخوردار بوده و پایین‌ترین آن شاخص مشارکت اجتماعی می‌باشد که در رتبه‌ی دهم

قرار دارد، ولی در سطح محلات شهر به ویژه شاخص امنیت اجتماعی در رتبه‌ی سوم قرار دارد و نشان می‌دهد که این شاخص برای شهروندان بسیار مهم بوده و رضایت خوبی ندارند.

کیفیت مسکونی

در سنجش کیفیت زندگی دو شاخص کیفیت واحد مسکونی از نظر ساکنان و کیفیت ابنیه از نظر پژوهشگران، مورد بررسی قرار گرفته است. شاخص مورد مطالعه‌ی کیفیت واحد مسکونی از نظر ساکنان عملکرد محلات شهر نسبت به روستاهای ادغام شده از وضعیت بسیار خوبی برخوردار است، به گونه‌ای که پایین‌ترین عملکرد محلات شهر با بالاترین عملکرد روستاها برابر است. شاخص دیگر، کیفیت ابنیه از نظر پژوهشگران بوده است. بر اساس فاکتورهای نوسازی، قابل نگهداری، مرمتی و تخریبی بوده است که با نظر شهروندان تقریباً همسانی دارد و وضعیت ابنیه در روستاهای ادغام شده نسبت به شهر در وضعیت بهتری قرار ندارد. اهمیت این شاخص‌ها در رتبه‌های میانی قرار دارد، البته در بخش روستاهای ادغام شده نسبت به شهری پایین‌تر است که کیفیت کالبدی روستاها از اهمیت بالاتری برخوردار است.

دسترسی و رضایت از خدمات و تسهیلات شهری

در این گروه سه شاخص دسترسی به فضای سبز، دسترسی به خدمات شهری (مدرسه، درمانگاه، خرید روزانه و هفتگی) و میزان رضایت‌مندی از امکانات فرهنگی مورد مطالعه، قرار گرفته است. اولین شاخص مورد مطالعه دسترسی به فضای سبز بوده که اختلاف عملکرد هم بین روستاهای ادغام شده و هم محلات شهر بسیار زیاد است و تنها چند محله که در هم-جواری سه پارک شهر قرار گرفتند، نسبت به این شاخص وضعیت بهتری دارند. در کل پارک محله‌ای وجود ندارد و تنها دو پارک وجود دارد که به دلایل مختلف از استقبال خوبی برخوردار نیستند. شاخص دوم در این گروه دسترسی به خدمات شهری از جمله مدرسه، درمانگاه، خرید روزانه و هفتگی و سایر خدمات شهری بوده که وضعیت محلات شهری نسبت به روستایی بهتر بوده است. دلیل اصلی آن نیز تمرکز این امکانات در بخش مرکزی

شهر بوده است. بعضی روستاها از کمینه‌ی امکانات آموزشی و بهداشتی برخورداراند. سومین شاخص دسترسی و رضایت‌مندی به امکانات فرهنگی است که مانند شاخص قبلی، عملکرد محلات شهری از سطح بالاتری برخوردار است. اهمیت شاخص‌های این سنجه اختلاف زیادی دارند و فقط شاخص دسترسی به فضای سبز در سطح روستاهای ادغام شده، شهری و کل در رتبه‌ی اول قرار دارد، البته سرانه‌ی این شاخص با نیم متر مربع برای هر تن این اهمیت را نشان می‌دهد. دسترسی به خدمات شهری نیز در روستاهای ادغام شده در رتبه‌ی سوم قرار دارد، که کمبود این امکانات را در این محلات نشان می‌دهد. در کل محلات شهری به جز دسترسی به فضای سبز رضایت نسبی به این شاخص‌ها دارند. ولی در سطح روستاهای ادغام شده این سنجه در سطح پایینی قرار دارد.

کیفیت تردد و حمل‌ونقل عمومی در سطح محلات

در این سنجه سه شاخص دسترسی سواره به واحدهای مسکونی، حمل‌ونقل عمومی و کیفیت خیابان‌ها و کوچه‌ها از نظر شهروندان بررسی شده است. در شاخص دسترسی سواره به واحدهای مسکونی، بالاترین عملکرد بین محلات شهری به خاطر جدید بودن محله‌ها، به ویژه در بافت جدید، که به صورت شطرنجی طراحی شده است، دیده می‌شود. پایین‌ترین عملکرد بین محلات شهری قرار دارد که این محلات شامل بخش قدیمی شهر هستند. دومین شاخص در این گروه کیفیت خیابان‌ها و کوچه‌ها از نظر شهروندان بوده است. در این شاخص اختلاف زیادی بین محلات شهری و روستایی وجود دارد که به دیدگاه مسئولان شهر باز می‌گردد که به محلات حاشیه‌ای به خصوص روستایی توجه کمتری دارند. سومین شاخص مورد مطالعه در این گروه، کیفیت حمل‌ونقل عمومی است. وضعیت روستاهای ادغام شده نسبت به شهر بهتر است و دلیل اصلی آن نیز وجود اتوبوس‌های بین روستاهای ادغامی و شهر بوده که بیشتر بین محلات شهری و روستاهای ادغامی امور حمل‌ونقل را انجام می‌دهند. در این سنجه کیفیت خیابان‌ها به ترتیب با رتبه‌های پنجم و ششم در سطح محلات شهری و روستایی از اهمیت

بالایی برخوردارند، ولی کیفیت حمل‌ونقل عمومی در سطح روستاهای ادغام شده نسبت به شهری از اهمیت پایین‌تری برخوردار است.

کیفیت بهداشت محیطی

در این سنجه شاخص میزان رضایت‌مندی ساکنان از چگونگی دفع فاضلاب، زباله و آب-های سطحی، مورد سنجش قرار گرفته است. در این شاخص، اختلاف زیادی وجود دارد. روستاهای ادغام شده در پایین‌ترین رتبه قرار گرفته‌اند. دلایل این موضوع نبود سیستم فاضلاب در محلات روستایی، عبور کانال‌های فاضلاب شهری از روستاهای ادغامی که سبب چشم‌انداز نامطلوب محیطی شده و از لحاظ بهداشتی برای ساکنان روستاها مضر هستند. اهمیت شاخص کیفیت دفع فاضلاب، جمع‌آوری زباله و آب‌های سطحی هم در سطح محلات شهری و هم در سطح روستاهای ادغام شده از اهمیت بالایی برخوردار است که در مجموع در رتبه‌ی سوم قرار دارد. البته کیفیت این شناختی که نگارندگان داشته‌اند بسیار بالاست، ولی میزان رضایت از این شاخص بین ساکنان روستایی و شهری تفاوت زیادی دارد که باعث شده اهمیت این شاخص در هر دو سطح نزدیک به هم باشد.

محاسبه‌ی اندازه‌ی جدایی هر یک از محلات از ایده‌آل مثبت و منفی و رتبه‌بندی محلات

در این مرحله اندازه‌ی جدایی روستاهای ادغام شده، شهری و کل به صورت جداگانه بر اساس جداول شماره ۷ آمده و برای تبیین بهتر نمودار شماره ۱ آورده شده است. سپس در همین جداول، رتبه‌ی هر یک از محلات آمده که محله‌ی بیست و دو در بین محلات شهری در رتبه‌ی اول قرار دارد. در میان روستاهای ادغام شده نیز محله‌ی بیست و شش در رتبه‌ی اول قرار دارد. در رتبه‌بندی کلی پنج محله‌ی اول از محلات شهری هستند، پنج محله‌ی آخر نیز از روستاهای ادغام شده به شهر است که تفاوت کیفیت زندگی بین روستاهای ادغام شده و محلات شهری را نشان می‌دهد.

جدول ۶: محاسبه‌ی اندازه جدایی هر یک از محلات از ایده‌آل مثبت و منفی و رتبه‌بندی محلات منتخب شهر

محلات	۲۳	۸	۱۲	۱۶	۲۱	۷	۲۲	۱۷	۱۳	۱
di+	۰.۲۰۶۶	۰.۲۶۷۴	۰.۲۵۷۴	۰.۱۹۱۰	۰.۰۸۷۱	۰.۰۴۲۵	۰.۰۱۶۸	۰.۱۹۴۲	۰.۲۵۶۱	۰.۲۶۳۲
di-	۰.۰۸۱۶	۰.۰۳۹۹	۰.۰۱۹۶	۰.۰۹۶۸	۰.۲۳۵۳	۰.۲۲۹۵	۰.۲۵۸۰	۰.۰۸۴۹	۰.۰۲۷۱	۰.۰۳۵۰
CI	۰.۲۸۳۲	۰.۱۲۹۸	۰.۰۷۰۸	۰.۳۳۶۴	۰.۷۲۹۸	۰.۸۴۳۸	۰.۹۳۸۸	۰.۳۰۴۱	۰.۰۹۵۶	۰.۱۱۷۴
رتبه	۶	۷	۱۰	۴	۳	۲	۱	۵	۹	۸

منبع: نگارندگان

جدول ۷: محاسبه‌ی اندازه جدایی هر یک از محلات از ایده‌آل مثبت و منفی و رتبه‌بندی روستاهای ادغام شده

محلات	۲۷	۲۶	۲۸	۲۹	۳۱	۲۴
di+	۰.۰۹۶۸	۰.۰۰۰۶	۰.۲۷۴۸	۰.۲۷۲۹	۰.۲۷۳۵	۰.۲۷۱۲
di-	۰.۲۰۹۹	۰.۳۸۶۰	۰.۰۴۹۲	۰.۰۳۷۹	۰.۰۲۴۲	۰.۰۳۴۴
CI	۰.۶۸۴۳۶۹	۰.۹۹۸۰۲	۰.۱۵۱۹۷۴	۰.۱۲۱۹۵	۰.۰۸۱۴۰۱	۰.۱۱۲۴۷۳
رتبه	۲	۱	۳	۵	۶	۴

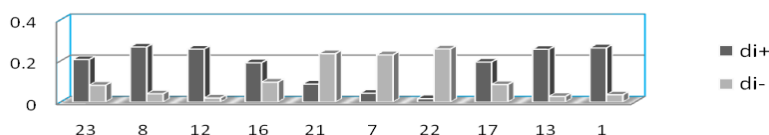
منبع: نگارندگان

جدول ۸: محاسبه‌ی اندازه جدایی هر یک از محلات از ایده‌آل مثبت و منفی و رتبه‌بندی روستاهای ادغام شده

محلات	۲۳	۸	۱۲	۱۶	۲۱	۷	۲۲	۱۷	۱۳	۱	۲۲	۲۱	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
D+	۰.۱۶۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰	۰.۱۷۱۰
D-	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰	۰.۰۸۱۰
CI	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰	۰.۶۹۱۰
رتبه	۷	۱۲	۱۱	۴	۳	۲	۱	۵	۱۰	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵

منبع: نگارندگان

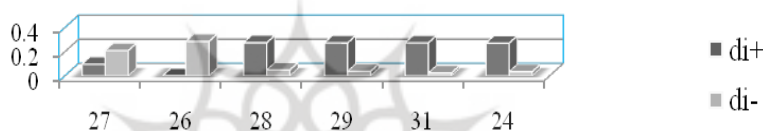
نمودار ۱: محاسبه‌ی اندازه جدایی هر یک از محلات از ایده‌آل مثبت و منفی منتخب شهر

منبع: نگارندگان

نمودار ۲: محاسبه‌ی اندازه جدایی هر یک از محلات از ایده‌آل مثبت و منفی روستاهای

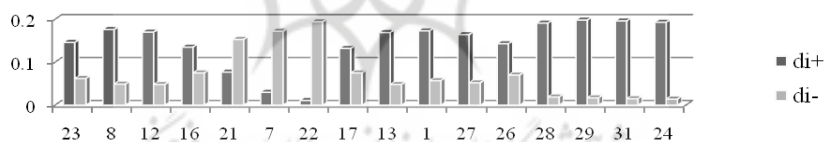
ادغام شده در شهر

منبع: نگارندگان

نمودار ۳: محاسبه‌ی اندازه جدایی هر یک از محلات از ایده‌آل مثبت و منفی روستاهای

ادغام شده به شهر

منبع: نگارندگان

نتیجه‌گیری

از مهم‌ترین جریان‌های فکری که برنامه‌ریزی را تحت تأثیر خود قرار داده، توجه به مفهوم کیفیت زندگی بوده است. این مفهوم لزوم توجه به برنامه‌ریزی با در نظر گرفتن شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی در فرایند توسعه به منظور ارضای نیازهای مادی، معنوی شهروندان را ضروری و اجتناب‌ناپذیر کرده است.

در این مقاله از روش آنتروسی، TOPSIS و مطالعه‌ی تطبیقی استفاده شده است. ابتدا عملکرد هریک از شاخص‌ها در سطح محلات از نظر شهروندان ارزشیابی شده است، در مرحله‌ی دوم با استفاده از روش TOPSIS، بالاترین و پایین‌ترین عملکرد هر یک از شاخص‌ها در سطح محلات سنجیده شد. در مرحله‌ی سوم با استفاده از روش آنتروسی اهمیت هر یک از شاخص‌ها در کل بافت فرسوده از نظر شهروندان سنجیده شد و بر اساس پاسخ ساکنان هر یک از شاخص‌ها در محلات شهری، روستایی و کل رتبه‌بندی شد. در مرحله چهارم نقطه‌ی جدایی هر یک از محلات از ایده‌آل مثبت و منفی محاسبه شد، در مرحله‌ی آخر با استفاده از روش TOPSIS محلات بر اساس وضعیت موجود و پاسخ ساکنان رتبه‌بندی شدند. در واقع استفاده از مدل TOPSIS به دلیل مقایسه آسانتر و قابل درک تر شاخص‌ها بوده است، چون روش استفاده شده، بیشتر مقایسه‌ای بوده است، از سایر الگوهای تصمیم‌گیری نیز می‌توان استفاده کرد، امتیاز این الگو نسبت به سایر مقایسه‌ی میزان نزدیکی محلات به ایده‌آل مثبت و منفی بوده است، که باعث درک بهتر وضعیت محلات نسبت به ایده‌آل مثبت می‌شود.

در مرحله‌ی اول، هریک از محلات در برخی شاخص‌ها دارای کمبود و در برخی دارای مطلوبیت بوده‌اند، که روستاهای ادغام شده فقط در شاخص‌های اجتماعی وضعیت بهتری نسبت به محلات شهری داشته‌اند. در مرحله‌ی دوم که کیفیت هر یک از شاخص‌ها بر اساس پاسخ ساکنان سنجیده شد، شاخص فضای سبز اختلاف چشمگیری نسبت به سایر شاخص‌ها هم در محلات شهری و روستاهای ادغام شده داشته و از اهمیت بالایی برخوردار است که قرار گرفتن شهر میاندوآب بین سه رودخانه زربینه رود، سیمینه رود و لیلان چای و زمین‌های مناسب برای ایجاد فضای سبز قابل تأمل است و بیشترین نیاز ساکنان عدم دسترسی به فضای سبز بود. کیفیت دفع فاضلاب و آب‌های سطحی در روستاهای ادغام شده از نظر اهمیت در اولویت بعدی قرار دارد. در محلات شهری نیز متوسط قیمت زمین در اولویت دوم قرار دارد. در الویت سوم در سطح روستاهای ادغام شده دسترسی به خدمات شهری و در سطح محلات شهری کیفیت امنیت اجتماعی در اولویت سوم قرار دارد. شاخص‌های دیگر نیز در جدول شماره ۶ آورده شده است. اهمیت شاخص‌ها در سطح محلات نشان می‌دهد که نیاز ساکنان بین محلات شهری و روستایی تفاوت دارد، نیاز بیشتر ساکنان روستاهای ادغام شده بیشتر کیفیت بهداشت محیط و دسترسی به خدمات شهری بوده است.

نتیجه‌ی آخر این‌که فاصله‌ی محلات چنانچه در نمودار های شماره ۲ و ۳ آورده شده است به جز محله‌ی بیست و شش، نسبت به سطح ایده‌آل بسیار بالاست. البته در سطح محلات شهری به ویژه محلات بافت قدیم این فاصله وجود دارد، که در برنامه‌ریزی آتی برای شهر میاندوآب باید به این مسائل توجه شود. در نهایت پیشنهادهایی در جهت بهبود یافتن وضعیت روستاهای ادغام شده به شهر داده می‌شود:

۱. تغییر دیدگاه مسؤلان شهری نسبت به روستاهای ادغام شده (در جهت رسیدن به توسعه-ی همه‌جانبه کیفیت زندگی در شهر میاندوآب) که این روستاها اکنون جزو شهر بوده و باید مانند سایر محلات شهری از امکانات و سرانه‌ی کاربری‌های شهری مناسب برخوردار شوند؛
۲. تقویت دسترسی به امکانات بهداشتی و درمانی و آموزشی (درمانگاه، پزشک، داروخانه، مدارس ابتدایی و راهنمایی) و دسترسی آسان برای ساکنان محلات روستاهای ادغام شده؛
۳. تقویت دسترسی به امکانات فرهنگی و تفریحی (کتاب، کتابخانه، خانه‌های فرهنگی، سالن-های تفریحی و سرگرمی، میدان‌ها و سالن‌های ورزشی توسط مسؤلان شهری)؛
۴. تقویت فروشگاه‌های زنجیره‌ای و تعاونی در سطح روستاهای ادغام شده جهت دسترسی بهتر برای امرارمعاش روزانه و هفتگی؛
۵. با توجه به این‌که بیشتر روستاهای ادغام شده به لحاظ بهداشت محیطی (چگونگی دفع آب‌های سطحی و فاضلاب) با مشکلات زیادی روبرو هستند، در برنامه‌ریزی های آینده ساماندهی دفع آب‌های سطحی و دفع زباله ضروری است؛
۶. تقویت همکاری منابع مالی و اعتباری بانک‌ها و صندوق‌های قرض‌الحسنه و ... از طریق شهرداری جهت تعمیر و به‌سازی مساکن روستاهای ادغام شده به شهر که با مصالح کم دوام و متفاوت با شهر ساخته شده‌اند.

توضیحات

۱. منظور از روستا در مباحث، روستاهای ادغام شده می‌باشد که برای عدم تکرار از واژه‌ی روستا استفاده شده است.

منابع و مآخذ:

۱. اصغریپور، محمدجواد (۱۳۸۷)، *تصمیم‌گیری چندمعیاره*، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ ششم.
۲. امید، رضا (۱۳۸۶)، *کیفیت زندگی در برنامه های توسعه در ایران*، رساله‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی تهران.
۳. دهداری، طاهره (۱۳۸۱)، *بررسی تأثیر آموزش بر کیفیت زندگی بیماران با عمل جراحی قلب باز*، رساله‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده علوم پزشکی دانشگاه تربیت مدرس.
۴. سرور، رحیم (۱۳۸۳)، *استفاده از روش ای.اچ.بی در مکان یابی جغرافیایی مطالعه موردی: مکان یابی جهت توسعه آبی شهر میاندوآب*، مجله پژوهش های جغرافیایی، شماره ۴۹.
۵. صرافی، مظفر (۱۳۷۹)، *مبانی برنامه ریزی توسعه منطقه ای*، انتشارات سازمان برنامه و بودجه، تهران.
۶. فتاحی، حمدالله (۱۳۸۷)، *سنجش کیفیت زندگی در مناطق روستایی: مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان دلفان*، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس.
۷. کوبی، افشین؛ پورجعفر، محمد رضا؛ تقوایی، علی اکبر (۱۳۸۴)، *برنامه ریزی کیفیت زندگی شهری در مراکز شهری*، تعاریف و شاخص ها، فصلنامه جستار های شهرسازی، شماره ۱۲، بهار ۱۳۸۲.
۸. کرد زنگنه، جعفر (۱۳۸۱)، *بررسی کیفیت زندگی مرتبط با سالمندان و عوامل مؤثر بر آن*، رساله کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی تهران.
۹. مهندسین مشاور معماری و شهرسازی طرح و کاوش (۱۳۸۱)، *طرح تفصیلی شهر میاندوآب*.
۱۰. مهندسین مشاور معماری و شهرسازی آرمانشهر (۱۳۸۶)، *مطالعات و طرح راهبردی بافت های فرسوده میاندوآب*.
۱۱. مهدیزاده، جواد و دیگران (۱۳۸۲)، *برنامه ریزی راهبردی توسعه شهری* (تجربیات اخیر جهانی و جایگاه آن در ایران)، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، تهران، چاپ دوم (پاییز).
۱۲. Auh, seongyeon, (۲۰۰۵), *An Investigation of the Relationship between Quality of life and Residential Environments among Rural Families*. Ames: Iowa state university.
۱۳. Bukenya, james Obadia (۲۰۰۱) *Rural Quality of life in a changing Environment: a Study of the Eramosa-speed Rrgion*. Ontario: The university of Guelph.
۱۴. Bloom, David E., Craig, patricia H., and Malaney, Pia N. (۲۰۰۱), *The quality of life in Rural Asia*. Manila: Asian Development Bank.

۱۵. Coffman, Don D. and Adamek, Mary S. (۱۹۹۹), 'The contributions of Wind Band Participation to quality of life of senior adults'. *Music Therapy perspectives*. Vol. ۱۷, no. ۱.
۱۶. de Groot, J., Steg, L., (۲۰۰۶), Impact of transport pricing on quality of life, acceptability, and intentions to reduce car use: An exploratory study in Five European countries, *Journal of Transport Geography* ۱۴ (۲۰۰۶) ۴۶۳-۴۷۰, ۰۹۶۶-۶۹۲۳/\$ - see front matter © ۲۰۰۶ Elsevier Ltd. All rights reserved.
۱۷. E.L. Spinney, J., M. Scott, D., Newbold, K.B., (۲۰۰۹), Transport mobility benefits and quality of life: A time-use perspective of elderly Canadians, *Transport Policy* ۱۶ (۲۰۰۹) ۱-۱۱, ۰۹۶۷ - ۰۷۰X/\$ - see front matter & ۲۰۰۹ Elsevier Ltd. All rights reserved.
۱۸. Eiser, Christine (۲۰۰۴), *CHILDREN WITH CANCER The Quality of Life*, London, University of Sheffield, LAWRENCE ERLBAUM ASSOCIATES, PUBLISHERS.
۱۹. Godefroid, s., (۲۰۰۱), Temporal analysis of the Brussels -ora as indicator for changing environmental quality, *Landscape and Urban Planning* ۵۲ (۲۰۰۱) ۲۰۳±۲۲۴, ۰۱۶۹-۲۰۴۶/۰۱/\$۲۰.۰۰ # ۲۰۰۱ Elsevier Science B.V. All rights reserved.
۲۰. Hwang, C. L., & Yoon, K. (۱۹۸۱). *Multiple attribute decision making: Methods and applications*. Berlin: Springer.
۲۱. Habib, R.R., Mahfoud, Z., Fawaz, M., Basma, S.H., Yeretzian, J.S., (۲۰۰۹), Housing quality and ill health in a disadvantaged urban community, *Public Health* ۱۲۳ (۲۰۰۹) ۱۷۴-۱۸۱, ۰۰۳۳-۳۵۰۶/\$ - see front matter _ ۲۰۰۸ The Royal Society for Public Health. Published by Elsevier Ltd. All rights reserved.
۲۲. Harpham, Trudy & et al (۲۰۰۱), *Healthy city projects in developing countries: The first evaluation*, South Bank University, London, SW۸, ۲JZ, UK.
۲۳. J. Mason, M., W. Valente, T., Coatsworth, J.D., Mennis, J., Lawrence, F., Zelenak, P., (۲۰۱۰), Place based social network quality and correlates of substance use among urban adolescents, *Journal of Adolescence* ۳۳ (۲۰۱۰) ۴۱۹-۴۲۷, ۰۱۴۰-۱۹۷۱/\$ - see front matter _ ۲۰۰۹ The Association for Professionals in Services for Adolescents. Published by Elsevier Ltd. All rights reserved.
۲۴. M.J. Geelen, L., A.J. Huijbregts, M., den Hollander, H., M.J. Ragas, A., van Jaarsveld, H.A., de Zwart, D., (۲۰۰۹), Confronting environmental pressure, environmental quality and human health impact indicators of priority air emissions, *Atmospheric Environment* ۴۳ (۲۰۰۹) ۱۶۱۳-۱۶۲۱, ۱۳۵۲-۲۳۱۰/\$ - see front matter _ ۲۰۰۸ Elsevier Ltd. All rights reserved.
۲۵. Moser, G., (۲۰۰۹), Quality of life and sustainability: Toward person-environment congruity, *Journal of Environmental Psychology* ۲۹ (۲۰۰۹) ۳۵۱-۳۵۷, ۰۲۷۲-۴۹۴۴/\$ - see front matter _ ۲۰۰۹ Elsevier Ltd. All rights reserved.
۲۶. M.J. Geelen, L., A.J. Huijbregts, M., den Hollander, H., M.J. Ragas, A., van Jaarsveld, H.A., de Zwart, D., (۲۰۰۹), Confronting environmental pressure, environmental quality and human health impact indicators of priority air emissions, *Atmospheric Environment* ۴۳ (۲۰۰۹) ۱۶۱۳-۱۶۲۱, ۱۳۵۲-۲۳۱۰/\$ - see front matter _ ۲۰۰۸ Elsevier Ltd. All rights reserved.

۲۷. O. Marquez, L., C. Smith, N., (۱۹۹۹), A framework for linking urban form and air quality, *Environmental Modelling & Software* ۱۴ (۱۹۹۹) ۵۴۱-۵۴۸, ۱۳۶۴-۸۱۵۲/۹۹/\$ - see front matter. © ۱۹۹۹ Elsevier Science Ltd. All rights reserved.
۲۸. Pacione, Michael, ۲۰۰۳, Urban environmental quality and human wellbeing – a social geographical perspective, *Landscape and Urban Planning*, ۶۵.
۲۹. Preuss, I., W. Vemuri, A., (۲۰۰۴), “Smart growth” and dynamic modeling: implications for quality of life in Montgomery County, Maryland, *Ecological Modelling* ۱۷۱ (۲۰۰۴) ۴۱۵-۴۳۲, ۰۳۰۴-۳۸۰۰/\$ - see front matter © ۲۰۰۳ Elsevier B.V. All rights reserved.
۳۰. Ryashchenko, S. V., Gukalova, I.V., (۲۰۱۰), Public health in the system of regional indicators of the quality of life in Russia and Ukraine, *Geography and Natural Resources* ۳۱ (۲۰۱۰) ۱۱-۱۷, Copyright © ۲۰۱۰ IG SB, Siberian Branch of RAS. Published by Elsevier B.V. All rights reserved.
۳۱. S. Westaway, M., (۲۰۰۶), A longitudinal investigation of satisfaction with personal and environmental quality of life in an informal South African housing settlement, Doornkop, Soweto, *Habitat International* ۳۰ (۲۰۰۶) ۱۷۵-۱۸۹, ۰۱۹۷-۳۹۷۵/\$ - see front matter © ۲۰۰۴ Elsevier Ltd. All rights reserved.
۳۲. Smith, C., Levermore, G., (۲۰۰۸), Designing urban spaces and buildings to improve sustainability and quality of life in a warmer world, *Energy Policy* ۳۶ (۲۰۰۸) ۴۵۵۸-۴۵۶۲, ۰۳۰۱-۴۲۱۵/\$-see front matter & ۲۰۰۸ Queen’s Printer and Controller of HMSO. Published by Elsevier Ltd. All rights reserved.
۳۳. Stover, M.E., Leven, C.L., ۱۹۹۲. “*Methodological issues in the determination of the quality of life in urban area*”. *Urban studies* ۲۹ (۵), ۷۳۷-۷۵۴.
۳۴. SPELLERBERG, ANNETTE, HUSCHKA, DENIS and HABICH, ROLAND, ۲۰۰۶, QUALITY OF LIFE IN RURAL AREAS: PROCESSES OF DIVERGENCE AND CONVERGENCE, *Social Indicators Research*.
۳۵. Wang, B., Li, X., Stanton, B., Fang, X., (۲۰۱۰), The influence of social stigma and discriminatory experience on psychological distress and quality of life among rural-to-urban migrants in China, *Social Science & Medicine* xxx (۲۰۱۰) ۱-۹, ۰۲۷۷-۹۵۳۶/\$ e see front matter Published by Elsevier Ltd., this article in press.
۳۶. Wong, C., (۲۰۰۱), The Relationship Between Quality of Life and Local Economic Development: An Empirical Study of Local Authority Areas in England, *Cities*, Vol. ۱۸, No. ۱, pp. ۲۵-۳۲, ۲۰۰۱, © ۲۰۰۱ Elsevier Science Ltd. All rights reserved. Printed in Great Britain ۰۲۶۴-۲۷۵۱/۰۱ \$ - see front matter.
۳۷. Whitehead, T., Simmonds, D., Preston, J., (۲۰۰۶), The effect of urban quality improvements on economic activity, *Journal of Environmental Management* ۸۰ (۲۰۰۶) ۱-۱۲, ۰۳۰۱-۴۷۹۷/\$ - see front matter © ۲۰۰۵ Elsevier Ltd. All rights reserved.